

Uchwała z dnia 20 stycznia 2010 r., III CZP 118/09

Sędzia SN Stanisław Dąbrowski (przewodniczący)

Sędzia SN Wojciech Katner

Sędzia SN Grzegorz Misiurek (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z powództwa Spółdzielni Mieszkaniowej "B." w W. przeciwko Andrzejowi S. o zapłatę, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 20 stycznia 2010 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Apelacyjny w Warszawie postanowieniem z dnia 24 września 2009 r.:

„Czy w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) i nieukończonych w danej instancji po tej dacie przewodniczący zobowiązuje stronę do zapłacenia sum wyłożonych przez Skarb Państwa na pokrycie wydatków wynikłych z podejmowanych przez sąd czynności?”

podjął uchwałę:

W sprawach wszczętych i niezakończonych w danej instancji przed wejściem w życie ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) sąd orzeka o wydatkach wynikłych z czynności podejmowanych w toku postępowania na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88 ze zm.).

Uzasadnienie

Przedstawione do rozstrzygnięcia zagadnienie prawne powstało przy rozpoznawaniu przez Sąd Apelacyjny w Warszawie zażalenia na postanowienie Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 12 marca 2009 r., którym – przyznając biegłemu wynagrodzenie – Sąd polecił wypłacić mu je tymczasowo ze środków Skarbu Państwa i wezwał pozwanego do uiszczenia brakującej zaliczki w terminie 7

dni pod rygorem egzekucji. Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia wskazał art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (jedn. tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 9, poz. 88 – dalej: "u.k.s.c. z 1967 r.").

Pozwany zaskarżył to postanowienie w części nakładającej na niego obowiązek uiszczenia brakującej zaliczki i wniósł o nieobciążanie go kosztami sporządzenia opinii. W uzasadnieniu podniósł zarzuty naruszenia art. 108, 103 i 130⁴ k.p.c.

Sąd Apelacyjny powziął poważne wątpliwości co do trafności stanowiska Sądu Okręgowego. Wskazał, że zgodnie z art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398ze zm. – dalej: "u.k.s.c."), w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie tej regulacji stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych. Pod rządem ustawy z 1967 r. pobieranie zaliczek na poczet wydatków normował art. 41, obecnie jednak kwestia ta została uregulowana w art. 130⁴ k.p.c. w brzmieniu określonym w art. 126 pkt 12 u.k.s.c., nie jest zatem jasne, czy do przepisów tych stosuje się regułę intertemporalną wyrażoną w art. 149 ust. 1 u.k.s.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zagadnienie prawne przedstawione do rozstrzygnięcia wiąże się z wykładnią art. 149 ust. 1 u.k.s.c., zgodnie z którym, w sprawach wszczętych przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się, do czasu zakończenia postępowania w danej instancji, dotychczasowe przepisy o kosztach sądowych. Wątpliwości Sądu Apelacyjnego wzbudziła kwestia, czy użyty w tym przepisie zwrot „przepisy o kosztach sądowych” obejmuje unormowania zawarte w art. 130⁴ k.p.c., dodanym na podstawie art. 126 pkt 12 u.k.s.c. Odpowiedź pozytywna na tak postawione pytanie nakazywałaby przyjąć, że kwestionowane rozstrzygnięcie – zgodnie z art. 149 ust. 1 u.k.s.c. – znajduje oparcie w art. 41 u.k.s.c. z 1967 r. Uznanie zaś, że art. 130⁴ k.p.c. nie jest przepisem o kosztach sądowych w rozumieniu art. 149 ust. 1 u.k.s.c., lecz ma charakter procesowy, uzasadniałoby – zgodnie z ogólną regułą prawa intertemporalnego obowiązującą na gruncie prawa procesowego, tj. zasadą natychmiastowego działania ustawy nowej – jego zastosowanie w sprawie.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zwrócono uwagę, że ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych zawiera, oprócz przepisów merytorycznych (materialnych i formalnych, ogólnych i szczególnych),

także liczne przepisy zmieniające, uchylające, przejściowe i dostosowujące. Przepisy zmieniające, zawarte w tytule VI tej regulacji, dotyczą wielu ustaw, przede wszystkim zaś kodeksu postępowania cywilnego (art. 126 u.k.s.c.), znaczna część z nich nie wiąże się jednak bezpośrednio z materią kosztów sądowych, lecz ma charakter dostosowujący. Przykładem takich przepisów jest art. 126 pkt 1 u.k.s.c. adaptujący art. 9 k.p.c. do art. 78 u.k.s.c., albo art. 126 pkt 10 harmonizujący przepisy kodeksu postępowania cywilnego o pismach procesowych z terminologią i ogólnymi założeniami ustawy o kosztach sądowych. Charakter instrumentalny ma niewątpliwie również art. 126 pkt 19 u.k.s.c., rozbudowujący treść art. 397 § 2 k.p.c. przez określenie składu sądu właściwego do rozpoznania zażalenia od postanowień wskazanych w tym ostatnim przepisie.

Pogląd ten Sąd Najwyższy zaprezentował w uzasadnieniu uchwał z dnia 19 kwietnia 2007 r., III CZP 6/07 (OSNC 2007, nr 11, poz. 167) oraz z dnia 18 października 2007 r., III CZP 85/07 (OSNC 2008, nr 10, poz. 113) i należy go zaaprobować.

Przepisy ustawy o kosztach sądowych z 2005 r., podobnie jak poprzedniej regulacji z 1967 r., niewątpliwie nie mają charakteru jednolitego. Poza materią ściśle związaną z kosztami sądowymi, w ustawach tych zostały uregulowane również inne kwestie, niepozostające w ścisłym związku z problematyką kosztów. Nie może jednak budzić wątpliwości, że zarówno art. 41 u.k.s.c. z 1967 r., jak również art. 126 pkt 12 u.k.s.c. wprowadzający do kodeksu postępowania cywilnego art. 130⁴ k.p.c., regulują materię dotyczącą bezpośrednio kosztów sądowych, określają one bowiem, kto, w jakiej sytuacji i w jakim zakresie obowiązany jest do tymczasowego pokrycia kosztów sądowych, w zakresie wydatków, przez uiszczenie stosownej zaliczki. Uiszczenie zaliczki na poczet wydatków ma bezpośredni wpływ na wysokość kosztów sądowych, gdyż wydatki stanowią składnik tych kosztów (art. 2 ust. 1 u.k.s.c.; poprzednio – art. 2 u.k.s.c. z 1967 r.). Trudno jest zatem zasadnie twierdzić, że art. 130⁴ k.p.c., będący odpowiednikiem art. 41 u.k.s.c. z 1967 r., nie dotyczy kosztów sądowych.

Sąd Apelacyjny trafnie zwrócił uwagę, że rozwiązania przyjęte w dodanym – na podstawie art. 126 pkt 12 u.k.s.c. – art. 130⁴ k.p.c. pełnią funkcję harmonizującą obowiązki stron w zakresie kosztów sądowych z zasadą kontradyktoryjności, nie zmienia to jednak oceny, że realizując ten cel, regulują bezpośrednio materię kosztów sądowych powstałych w konkretnym postępowaniu. Należy zatem uznać,

że są one – mimo ulokowania ich w kodeksie postępowania cywilnego – przepisami o kosztach sądowych w rozumieniu art. 149 ust. 1 u.k.s.c. i stosuje się do nich reguły intertemporalne wyrażone w tym przepisie.

Z przedstawionych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w uchwale.